

פרשת וירא תשע"ט – למה הילד הנבחר הוא הילד השני?

1. **דברים כא:** כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה: והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו, לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר. **תוספת ברכה שם** [רבי ברוך אפשטיין, בעל התורה תמימה]: כאן ידובר על ענין פי שנים בבכור כדבר ידוע, והרי עד כה לא נמצא דבר מזה בתורה? לא בפרשת נחלות (פנחס) ולא במקום אחר וזה פלא. וצריך לומר ... שיש כמה דינים בתורה שנסמכו על **מנהגים קדומים** ... ועתה נקבעו בתורה רק פרטי דינים בזה.

בראשית יז: ויאמר אלוקים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה, וברכתי אתה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתיה והייתה לגוים, מלכי עמים ממנה יהיו ... ויאמר אברהם אל האלוקים: **לו ישמעאל יחיה לפניך!** ויאמר אלוקים, אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק **והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו**. ולישמעאל שמעתך הנה ברכתי אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול.

זוהר סוף וארא: ארבע מאות שנים עמד הממונה של בני ישמעאל ובקש לפני ה': מי שנימול יש לו חלק בשמך? כן. אמר: **והרי ישמעאל שנימול, למה אין לו חלק בך כמו יצחק?**

סנהדרין צא: שוב פעם אחת באו בני ישמעאל ובני קטורה לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון. אמרו לו ארץ כנען שלנו ושלכם, דכתיב 'ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם' .. אמר להן גביהא בן פסיסא ... מהיכן אתם מביאין ראייה? מן התורה?! אף אני אביא ראייה מן התורה, שנאמר "ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות".

2. **בראשית טז:** ויאמר לה מלאך ה' הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל - כי שמע ה' אל עניך. **גמרא ברכות נו,ב:** הרואה ישמעאל בחלום – תפילתו נשמעת.

בראשית יז: ויאמר אלוקים אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק. **כא,ו:** ותאמר שרה צחק עשה לי אלוקים, כל השמע יצחק לי. **מלבי"ם:** וקראת את שמו יצחק – על שם הצחוק, כי יולד באמת בדרך נס ופליאה, וזאת אני רוצה **שיצחקו כולם ויתפלאו על לידתו**.

3. **עקדת יצחק שער כג:** מאז [ממכירת הבכורה מעשו ליעקב] נחלש כח הבכורה הזאת ונתבטל חוזקה ולא הספיקה כדי למנוע טוב האדם והצלחתו **לראוי להם** – לא מצד היושר ולא מצד הדין.

4. **ישעיהו מג:** כי תעבר במים אתך אני, ובנהרות לא ישטפוך, כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך ... כל הגויים נקבצו יחדו ויאספו לאומים **מי בהם יגיד זאת?**! יתנו עדיהם ויצדקו וישמעו ויאמרו **אמת! אתם עדי נאם ה'** ... למען תדעו ותאמינו לי כי אני הוא לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה.

ליקוטי שיחות א/19: ההבדל בין ישמעאל ליצחק היה שישמעאל נולד באופן טבעי, לא דרך נס, אבל יצחק נולד באופן נס. לא הייתה כל התכנות טבעית שאברהם ושרה בגילם יזכו לילד. איש לא האמין שיכול להתרחש דבר כזה ואפילו אברהם עצמו התקשה להאמין שיזכה לנס כזה.

הדבר מסמל שני סוגי קשר: ישנם הורים שמחנכים ילדים להכיר באלוקים באופן שכלי – זאת דרכו של ישמעאל. היה לו את השכל ואת ההיגיון להשתכנע בקיומו של האלוקים, אבל אין בכך ביטחון שהחינוך יחזיק מעמד מול הספקות של החיים. כך אירע אצל ישמעאל שכאשר שמע שיצחק יקבל הירושה, מרד באברהם עד שהיו חייבים להרחיקו מביתו. אולם דרך החינוך היהודית היא להרגיל לקשר שהוא למעלה מהטבע, שהוא מקיף את עצם מציאותו של הילד וכל הנהגותיו. מהרגע שהוא נולד, הוא נס מהלך, הוא שייך לקב"ה, וכל חייו הם באופן אלוקי. זה הנחת היהודי האמתי.